

Салика рольышто,
1947 ий.

Марий театрын 1930-1980-ше ийлаште тўзланен виянме жапыштыже шуко мастар актёр шке усталыкше дене театрын чапшым нўлташ пўтынъ илышыжым пуэн.

Нунын коклаште ик чолга Тыште Настя шуко театрыште

7 сентябрьште актрисе Анастасия Тихонован шочмыжлан - 100 ий

АЛСОЛА марий ўдыр ДЖУЛЬЕТТА

почылто... Мый калык ўмбак ончал колтышымат, тўнын шогальым, ойлен йўршынак ом керт, шкежат чытырем веле. Мыняр жап тыге шогенам - шкежат ом шинче. Вара гына ойлаш тўнал кертым. Тиде мыйын артист пашаштем первый крещений ыле».

1930-1960-шо ийлаште А.Тихоновалан тўрлў режиссер дене роль-влакым модаш логалеш. Кўчык жапыште Анастасия ик эн уста, виян актрисе марте кушкын шуэш. Марий театрын ончычсо тўн режиссержо С.С.Кириллова ончыл актрисе-влакым тыге аклен возен: «Был неоспоримый факт: очень сильные соперницы – Анастасия Филиппова, Нина Конакова, Прасковья Смирнова, Анастасия Тихонова. Это были крупные фигуры в истории марийского театра, и по праву исполнили главные роли».

лика дене первый гана вашлий-мекем, тыгай йодыш лектын: ялеш шочын-кушшо да поян суртышто тарзе шотеш илыше ўдыр могайрак лийшаш? Чынак, Салика тўрлў вере тўрлын койын мошта. Ози Кузин суртыштыжо тудлан шыгыр. Чыла тидым сценыште почын пуаш куштылго огыл...

Семьнем ты ўдырын тачысе кечыжым ужам. Чучеш, пуйто Кугу Октябрь деч вара тудо туньктышылан тунем лектын.

лан ўшаненыт, а Азаматын рольжым МАССР-ын калык артистше Иван Якаев модын. Пьесыште ятыр марий калык мурым кучылтмо. А.Тихонова Айвика рольышто модмыж годым шкенжын яндар йўкшў дене чот ойган мурым чон йўсын мурен. Тиде мурым колыштат да Айвикан неле илышж гоч А Тихонован шкенжынат йўсў илышыжым моткоч шарныктен: Шке ача деч ончен шоген кодмеш, Куку иге лийшаш ыле.

(Мыйын шонымем почеш, Айвика лўм татар йылме гыч пурен да кок шомак гыч шога: «ай» - тылзе; «вика» - вуеш шушо ўдыр. Вес семынже Айвикам марлаш кусараш гын, Тылзе ўдыр лиеш. Авт.)

Театрыште кужу жап тўн режиссерлан ыштыше С.И.Иванов А.Тихоновам артист семынат, айдеме семынат моткоч порын, кугешнен шарна: «Спектакль кечын артистке йўршын вес илыш дене илен. Кузе талын модын Айвикам! Пеш чын тўрыс ончыктен кертын. Айвика рольым ятыр ен модын, но тудын кўкшытыш нигў шуын кертын огыл. Театрым Юмын вер, черке семын ужеш ыле. Кастене спектакльыш нигў деч ончыч толеш, у образлан келшыше вургемым чия, гримым ышташ пижеш, кужу жап сценыш лекташ ямдылалтеш, нигў дене ок мутлане, шке семынже шонкала. Ўстембалыштыже - ты кас-

Нунын коклаште ик чолга шўдыр - Анастасия Тихонова Тихонова. Тудо 1912 ий 7 сентябрьште Морко кундем Алсола ялысе марий кресаньык ешеш шочын. Куд ияшак ача-аваж деч посна кодын. Изидырылан сурт еда киндым күчен кошташ логалын. Йўштõ телымат, йўран шыжымат тошто вичкыж чиём дене шуко кылмашыже пернен. Да эше күтўмат күташ логалын. Тыге йõсланен илыше тулык ўдырым Морко йоча пõртыш ончаш налыт. Тыште 5 ий тунеммек, Настям Арын селасе шымияш школыш кусарат. Ўдыр тыршен тунемын, мураш моткоч йõратен, драмкружокыш коштын. Икана Арын селаш Йошкар-Ола гыч артист-влак толыныт. Нунын устан мурмышт, куштымышт самырык ўдырын кумылжым савыреныт, артист лияш шонымашым ылыжтеныт.

Тунам тиде школышто палыме поэт Н.Мухин туныктышылан ыштен. Тудат Настян талантшым ужын, темлымашан кагазым серен. Тиде серышым налын, Настя йолташ ўдыржõ дене Йошкар-Олашке Марий театр пеленсе драме студийыш тунемаш пураш кая. Комиссий Настям тунемаш налеш. Пел идалык гыч, 1930 ийыште, Мароблоно тудым эн виян тунемше семын направлений почеш Москошко П.И.Чайковский лўмеш консерваторий пеленсе музыкальный рабфакыш колта.

Тыште Настя шуко театрыште спектакль-влакым онча, артист мастарлыклан тунемеш. Но кок ий шинчымашым погымеке, рабфакым петырат, садлан Настя Йошкар-Олашке пõртылеш да 1935 ийыште музыкально-театральный училищым тунем лектеш. Тудын дене пырля окышо йолташыже-влак Н.Конакова, И.Якаев, С.Савельев, Ф.Лебедев да молат профессионал артист семын Марий театрыште пашам ышташ тўнгалыт.

Варарак шке илышыж нерген Анастасия Тихонова тыгерак шарналтен ойлен: *«1918 ийыште мый, куд ияш йоча, ача-ава деч посна кодым. Тулык икшывылан тудо жапыште йõсõ лийын. Совет власть огыл гын, мый кõ лиям ыле? Очыни, кызытат күтўчак кошташ логалеш ыле».*

Студентше годымат да пашам ышташ тўнгалмекыжат, А.Тихонова режиссер А.Маюк-Егоровын шындыме спектакльлаште пеш активно модеш.

Теве кузе шарнен возен А.Тихонова шкенжын икымше рольжо нерген: *«Эн первый мылам марий драматургийын основоположникше М.Шкетанын «Шурно» пьесыж гыч Васикын образшым почын пуаш вереште. Тиде образым почын пуаш пеш шуко пашам ыштенам. Первый гана сценыш лекмем нигунам ом мондо. Пьесын рольжо почеш мый уржа каван воктене мутланышаш да мурышаш улам ыле. Теве занавес*

Тыше Настя шуко театрыште спектакль-влакым онча, артист мастарлыклан тунемеш. Но кок ий шинчымашым погымеке, рабфакым петырат, садлан Настя Йошкар-Олашке пõртылеш да 1935 ийыште музыкально-театральный училищым тунем лектеш. Тудын дене пырля окышо йолташыже-влак Н.Конакова, И.Якаев, С.Савельев, Ф.Лебедев да молат профессионал артист семын Марий театрыште пашам ышташ тўнгалыт.

1947 ийыште драматург Сергей Николаевын «Салика» пьесыж почеш шындыме спектакльыште А.Тихонова Саликан рольжым шке семынже ойыртемынак устан моддын. Икымше гана тиде рольым Нина Конакова мастарын модын улмаш. Тудын театр гыч кайымеке, роль Прасковья Смирнова деке куснен. Но тудын пеш ондак илыш дене чеверласымекыже, Саликан образшым Анастасия Тихонова чонаш тўналеш.

1979 ийыште Марий драме театрлан 60 ий темме вашеш «Марий коммуна» газетлан пуймо интервьюштыжо А.Тихонова Саликан рольжо шотышто тыгерак ойлен: *«Салика!.. Сценыште шуко образ кокла гыч эн кужу ўмырым ила. Мыят тудым 11 ий утла чоненам. 1947 ийыште Саликам первый гана модынам, тунам тиде тулык ўдыр нерген тўрлõ шонымаш ыле. Иктышт «Салика - Ози Кузин тарзыже веле!» маныныт, весышт «Салика моло ўдыр деч нимо денат ок ойыртемалт, илышыже гына моткоч неле» манын шоненыт. Кумшышт Саликан шке эрыкан илышыж верч кучдалаш тўналмыжым вученыт. Мыйынат Са-*

Катерина рольышто, 1957-1958 ий.

Элнеттўрышкыжõ толын, шкеж гаяк ялысе икшыве-влакым туныкта. Салика мемнан коклаште ила...»

Вес ийын, 1948 ий 23 майыште, Марий театр Сергей Николаевынак драмыж негызеш «Айвика» премьерым ончыкта. Спектакльым режиссер А.Б.Велижев (ончыч тудо Москошто МХАТ-ыште ятыр жап ыштен) ямдылен.

Айвикан рольжым МАССР-ын сулло артистше А.Т.Тихонова-

ла. Ўстембалыштыже - тыкастене модшашлык рольын яндар кагазеш шке кидше дене возымо шомак, южо вереже йошкар карандаш дене палемдыме вер-влак. Тыкастене тудын шинчыме пõлемыш пураш нигõ тоштын огыл. Шкежат шкеж деч пеш пенгыдын йодын, икманаш, тудо пеш күкшõ культуран артистке лийын. Тудо ойлен: «Театрыште пенгыде дисциплине уке гын, арик-турик полатыш йолемат ом пыште. Ме вет калык ончылно пеш кугу, суапле сомылым шуктышаш улына. Йырнык койышым ужын, мый чытен ом керт, уло кõргем шолеш. Садланак, очыни, южышт мыйым огыт йõрате. Мом ышташ? Осал улам. Мый вес тўрлõ лийын ом керт».

Марий театр эше 1951 ийыштак, нимо деч аптыраныде, лўдде Уильям Шекспирын «Ромео и Джульетта» трагедийже негызеш марла спектакльым шында. Тудым режиссёр Е.Амантов ямдылен.

Спектакльыште тўн верыште ўдыр ден рвезе коклае яндар йõратымыш действий кая. Тунамат Джульеттан рольжым А.Тихоновалан ўшаненыт, Ромеом - Степан Кузьминыхлан. Коктынат пеш устан модыныт. Тунам ончаш толшо калык шўмеш Анастасиян Джульеттыже лывырге

(Мучашыже 10-шелаштыкыште).